De Generaal Michiels verdedigd tegen het Tijdschrift voor Nederlandsch België.

PERPUSTAKAAN
— MUSEUM PUSAT —
XXII,-
250(3)
ex.2

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL

DE GEN

TIJDSCHRIFT

PERPUSTAKAAN NASIONAL

DE GENERAAL MICHIELS

VERDEDIGD

TEGEN HET

TIJDSCHRIFT VOOR NEDERLANDSCH INDIË.

'S GRAVENHAGE.
DE ERVEN DÖORMAN.
1850.

BAT. GENOOTSCHAP VAN K.E.W.W.

Item Id : 0910 : 223278
PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.
Tanggal : 5 Maret 2012
No. Induk : 19789/PN-MUSEUM/'12
BIB - ID : 0010-43695960
Beli / Hadiah : Ex. Museum

DE GENERAAL MICHIELS

VERDEDIGD TEGEN

het Tijdschrift voor Nederlandsch Indië.

In het *Tijdschrift voor Nederlandsch Indië*, 3de Aflevering, Maart 1849, komt, bl. 214—219, een artikel voor, getiteld: Losse aanteekeningen *op de brochure van den Generaal* Michiels: *"Moet Nederlandsch Oost-Indië in N. O. I. autocratisch of constitutioneel geregeerd worden?"*

Die *Losse aanteekeningen* komen mij zoo curieus voor, dat ik niet kan nalaten het publiek opmerkzaam te maken, hoe de Schrijver, die zich S. noemt, en tegen zoogenoemde *drogredenen* van den Generaal Michiels te velde trekt, niet alleen zelf aan dat euvel mank gaat, maar ook ter kwader trouw schrijft.

Men behoeft niet te vragen, of de Heer S. persoonlijk iets tegen den Generaal Michiels heeft ... Zijne *blijdschap*, dat de *geïncarneerde autocraat*, gelijk hij den Generaal gelieft te noemen, reeds op verschillende punten tegenspraak heeft gevonden, en zijn, althans gedeeltelijk, zoo onzinnig gesnap duiden dit genoegzaam aan.

Ik zal S. op den voet volgen, zijne aanteekeningen

woordelijk vermelden, en daarop mijne aanmerkingen mededeelen.

Hij beschouwt vooreerst de brochure van den Generaal Michiels, getiteld : *Stem uit Oost-Indië*, en neemt daaruit aanleiding om op de zaak van Mgr. Grooff terug te komen.

"*Hij* (de Generaal Michiels) *meet zich daarin met onzen* Storm, *en verdedigt de verbanning van Mgr.* Grooff."

Twijfelt S. ook, of de Generaal Michiels zich met zijnen Storm kan meten?

Uit de aangehaalde woorden blijkt al dadelijk de eenzijdigheid, welke in het geheele geschrijf van S. doorstraalt, benevens het *onridderlijke*, om dáár, waar eigene krachten te kort schieten, een beroep te doen op het gevoelen van een volksvertegenwoordiger, die in de volksgunst deelt, zonder echter met kracht van redenen diens gevoelen te schragen.

Wat Storm eens gezegd heeft, wie durft dat tegenspreken?!

Mijnheer S., ge zijt een ongelukkige liberaal!

"*Is een geestelijke een ambtenaar, die van zijne handelingen verantwoording aan de civiele autoriteit schuldig is?*"

Ziedaar eene vraag, die S. stelt, en zonder eenigen grond maar stoutweg met *neen* beantwoordt.

Het is voorzeker gemakkelijk, een punt, waarop de geheele zaak steunt, zoo maar voetstoots tot zijn eigen voordeel te beslissen.

Ge zult het mij echter niet ten kwade duiden, dat ik met u in gevoelen verschil.

In mijn oog is een ieder verantwoording verschuldigd aan de civiele autoriteit. — Die autoriteit is er gesteld, om alle botsingen te weren, orde en rust te handhaven. — Men moet een dwaas of een dweeper wezen, om de geestelijken als heiligen te beschouwen, die niet falen kunnen,

en dus ook geene verantwoording schuldig zijn. — Maar welke waarborgen hebben de leeken dan tegenover eene zich allengs alles aanmatigende geestelijkheid?

De Roomsch-Katholijke gemeente te *Samarang* had een herder, algemeen door haar geëerd en bemind. — Door een nieuwelings in *Indië* aangekomen, met alles en allen onbekenden Bisschop wordt de gemeente van haren leeraar beroofd, en haar een andere opgedrongen!

Mijnheer S., zijn de geestelijken er om der gemeente wille of omgekeerd?

En aan wien moest de in hare regten gekrenkte gemeente haar beklag doen? Natuurlijk aan hare wettige overheden; want ge zult toch wel niet verlangen, dat ze zich zou wenden tot den Bisschop, die door zijne echt autocratische en wederregtelijke handelwijze, zich haar vertrouwen onwaardig had gemaakt.

Ja wel degelijk, Mijnheer S., "*had men gewild dat de Bisschop zijnen Pastoor had teruggetrokken en den wil der gemeente had gedaan.*"

Dit ware regt en billijk geweest. — Of moet ik u mijne vraag herhalen, om wier wille er Bisschoppen en Pastoors bestaan?

Laat dan ook de gemeente hare leeraren kiezen.

"*Maar de gemeente heeft geen regt, om te onderzoeken,*
„*waarom de Bisschop al of niet dezen of genen persoon*
„*waardig keurt om te dienen.*"

Pauvre Sire! — Ge trekt met woede te velde tegen wereldlijke autocratie, waar het uw tijdelijk welzijn geldt, en ge bukt in het stof voor menschen, waar het om uw eeuwig geluk te doen is! — Voorzeker moet men een lid der *Broederschap Jesu*, een volgeling van Loyola's leer zijn, om zoo te oordeelen!

"*Maar wat toch was het verzet, dat de Bisschop tegen*
„*het openbaar gezag pleegde?*

Moet dit nog gevraagd worden? Het rondweg weigeren, om 's Gouvernements bevelen op te volgen.

Het betrof hier niet alleen de zaak van Mgr. Grooff; het gold ook een algemeen vraagstuk. En wijs, zeer wijs heeft de Gouverneur-Generaal in deze gehandeld met den Gordiaanschen knoop (want betere vergelijking zal er wel niet voor die geestelijke verwikkelingen te vinden zijn) door te hakken. Maar natuurlijk was men in *Holland* nog wijzer, en toen *onze* Storm het gezegd had, bestond er geen twijfel, of men had in *Indië* ongelijk!

... "*en men zou ieder gerust kunnen uittarten, om onder „de menigvuldige opstanden, waarmede onze Regering in „Indië heeft te worstelen gehad, een enkelen aan te wij„zen, die uit den invloed van Katholijken en hunne Priesters „kan verklaard worden.*„

Een schitterend bewijs voor de deugdelijkheid van het beginsel, dat men steeds in *Indië* omtrent de geestelijkheid gehuldigd heeft, en nu door u zoo gewraakt wordt.

Wees nu echter zoo goed, om de geschiedenissen van andere koloniën eens op te slaan (*).

Alvorens afscheid te nemen van de zaak van Mgr. Grooff, kan ik er niet van af zijn, de opmerkzaamheid te vestigen op de noot op blz. 215, van den Heer Redacteur van het *Tijdschrift*, die zelf in *Indië* geestelijke is geweest:

..."*Thans is de benoeming en het ontslag van R. C. „geestelijken geheel aan den Vicaris-Apostolicus te Batavia*

(*) Men houde in het oog, dat de geestelijkheid in *Indië* in eene andere verhouding tot het bestuur staat, dan in *Nederland*. Het Gouvernement laat zich echter in *Indië* ook nimmer in met zaken van geestelijken aard; doch in de zaak van Mgr. Grooff kwamen financiële kwestiën voor, die het Gouvernement onmiddellijk betroffen. Mijnheer S. heeft bij ongeluk of opzettelijk nagelaten hiervan melding te maken.

„ overgelaten ... Wij kunnen hier ... de vraag niet weêr-
„ houden, waarom men diezelfde regten nu ook niet aan de
„ Protestantsche kerk verleend heeft ... Wil men nu wachten
„ tot ook de Protestantsche kerk zich feitelijk verzet tegen
„ de Regering, gelijk men den Heer Grooff *verwijt?"*

Behoeft dit toelichting?

De edele martelaar voor de Nederlandsch-Indische vrijheid zou welligt gaarne naar *Batavia* retourneren, om daar het Protestantsch Bisschopje te vertoonen.

Het zij mij vergund, bij wijze van *intermezzo*, even 's Redacteurs noot op blz. 214 te beschouwen, luidende aldus:

... „en wij protesteren tegen alle pogingen, die men
„ heeft aangewend, om de predikanten in Indië aan de amb-
„ tenaren te assimileren, en in dezelfde ondergeschikte,
„ afhankelijke verhouding te plaatsen; op zulk eene wijze
„ maakt men alle zelfstandige werkzaamheid onmogelijk,
„ en belemmert men bedienaren van de godsdienst, om aan
„ hunne roeping te beantwoorden."

Trots en overdrevene eigenliefde hebben dit protest in uwen mond gelegd. Zulk eene openbare belijdenis klinkt ergerlijk uit den mond van eenen geestelijke, die toch voorganger der gemeente moet zijn, in wien men zoo gaarne den kalmen, braven man aantreft, die door vroomheid, eenvoud en geringschatting van wereldsch goed en eer uitmunt, die in deugdsbetrachting zijn geluk vindt!

Die assimilatie kan, zoo het mij voorkomt, alléén iets stootends voor u hebben bij het zamenzijn met andere ambtenaren.

Welke plaats wenschtet ge dan wel te bekleeden, wanneer ge u te zamen bevindt met menschen, die welligt $\frac{1}{4}$ eeuw lang gezwoegd en in het zweet huns aanschijns gewerkt hebben; wier *daden* deugd zijn? Want zijn niet door hunne zorgen, door hun onvermoeid streven schatten

in 's Lands kas gevloeid; zijn door die vruchten van hunne noeste vlijt de uitgaven van het Moederland niet bestreden, en honderden en duizenden voor gebrek beveiligd geworden; zijn daardoor niet honderde en duizende misdaden voorkomen, waartoe gebrek leidt?

Priester! Wildet ge daar tegenover uwe *woorden* stellen?!

In *Indië* wildet ge niet in dezelfde ondergeschikte en afhankelijke verhouding, als de andere ambtenaren, geplaatst zijn, omdat u dit in uwe roeping hinderlijk was!

Wat ge daar aanvoert, steunt, geloof ik, niet op gronden. Want wáár en wanneer heeft men u in de uitoefening uwer geestelijke pligten gestoord? Indien men dit had gedaan, dan zou het niet aan legio Jeremiaden, uit uwe vruchtbare pen gevloeid, ontbroken hebben!

Doch niet uw Christelijke ijver, maar uwe eerzucht vond palen, waar die, omkleed van een priesterlijk hulsel (het gevaarlijkste en onvergeeflijkste van alle *maskers*), zich te verre wilde uitstrekken.

Uit uwe geschiedenis van het *Tijdschrift voor Nederlandsch Indië* (voorwaar een interessant artikel) is het voor den meer dan oppervlakkigen beschouwer blijkbaar, dat ge in *Indië* den voet aan wal hebt gezet met een geest, om alles *quand même* te willen hervormen, en uwen invloed zoo ver mogelijk uit te breiden. Welligt beschouwdet ge uwe geestelijke betrekking wel als marchepied.

Of zoudt ge met de hand op het hart durven beweren, dat ge onder de beslommeringen en werkzaamheden, aan uwen letterkundigen arbeid, uwe politieke gesprekken en overdenkingen verknocht, nimmer aan uwe geestelijke pligten (ik bedoel morele) te kort deedt?

Of zoudt ge den tijd, welken ge aan dien buiten uwe *roeping* liggenden arbeid besteeddet — want het Gouvernement betaalde u toch als geestelijk ambtenaar — niet beter en op eene met uwen stand meer strookende wijze

hebben kunnen aanwenden in bezoeken van geestelijken aard, voornamelijk in ziekengestichten?

Wij willen hierover niet te verre uitweiden; doch dit nog in 't voorbijgaan:

Moet ge niet bekennen, dat in bovenbedoeld opzigt door de Roomsch-Katholijke geestelijkheid meer wordt gedaan, dan door u immer gedaan is, en door vele uwer ambtsbroeders ooit gedaan wordt?

En deze geestelijken, die zich het lot der weduwen en weezen aantrekken, overal de ziekengestichten bezoeken, en door *daden* hunne deelneming bewijzen, welke bezoldiging krijgen zij in vergelijking van de Protestantsche bedienaren des Goddelijken *Woords?*

De bezoldiging der Predikanten is waarlijk ruim; en hierbij komt nog, dat zij na tien jaren dienst (dus de helft van den tijd, dien daarvoor een ander ambtenaar moet dienen) kunnen repatriëren met een matig pensioen, hetwelk zij bij het aannemen van een beroep in *Holland* niet verliezen.

Is *dit* billijk? Zijn de diensten der geestelijke ambtenaren dan zoo vermoeijend? Of is men bevreesd, dat zij bij twintig jaren verblijf in *Indië* te veel nut zouden stichten?

Waartoe bepaalt zich gewoonlijk hunne dienst? In 't eens of tweemalen 's weeks prediken en in 't houden van catechisatie. Dit is toch ook zulk een afmattend werk niet, als *gaat men zelfs in de stad de gemeente catechiserende vóór, niet waar, Ds.* VAN HOËVELL?

Men houde mij deze kleine uitweiding ten goede. — Keeren wij nu terug tot den Heer S.

"*Indien reeds in de Stem uit Oost-Indië duidelijk de „soldaat spreekt, die jaren achtereen zonder tegenspraak „als autocraat op Sumatra heeft gehandeld, en alles met „de sabel wil dwingen, nog vuriger is het vlugschrift.*

„*waarover ik thans mijne gedachten in den vorm van losse*
„*aanteekeningen ga mededeelen.*"

Ik zou u, Mijnheer S., kunnen zeggen wat ik u reeds vroeger aanmerkte, namelijk dat ge *onridderlijk* handelt; doch ik zal duidelijker zijn: ge handelt Jezuïtisch! Ziedaar het woord!

Het behoeft geen betoog, dat, wanneer men in den tegenwoordigen tijd, al is het dan ook zonder grond, iemand uitkrijt voor een autocraat, die alles met de sabel wil dwingen, men zijne zaak tegen dien persoon als drie kwart gewonnen kan beschouwen. — Dit hebt ge wel begrepen, Mijnheer S.; daarvan hebt ge partij getrokken!

Hoedanig ge steeds alles in een valsch licht stelt; hoe ge er op uit zijt, om door logentaal iemand de eerekroon van het hoofd te rukken, zal uit het vervolg nog duidelijker blijken.

"*Al weder dat steunen op een lang verblijf in Indië!*"

Hierin hebt ge gelijk, Mijnheer S. — Men kan lang in *Indië* zijn, zonder dat dit iets beteekent. — Men heeft ook ezels naar *Indië* gebragt; men heeft er, die daar reeds een geruimen tijd zijn; ook zijn er reeds eenige gerepatrieerd.

Doch, Mijnheer S., wanneer iemand, als de Heer Michiels, dertig jaren in *Indië* verblijft, dan geloof ik toch wel, dat hij een persoon is, wiens oordeel, op beredeneerde ondervinding rustende, als zeer geldig moet beschouwd worden.

"*In gindsche atmospheer raken de denkbeelden over staat-*
„*kunde beneveld, en na er dertig jaren gezag te hebben*
„*geoefend, vervalt men zeker tot politieke kindschheid.*"

Ik begin het er waarlijk voor te houden, Mijnheer S., dat ge een van diegenen zijt, welke hier in *Indië* lang geweest en naar *Holland* teruggekeerd zijn.

Er zijn menschen, wier denkbeelden altijd beneveld

zijn, ook zonder in *Indië* te wezen, en zonder dat hunne denkbeelden de staatkunde betreffen.

De ergste soort onder die menschen zijn diegenen, welke ieder anders verstand en oordeel voor zoo bek. ompen aanzien, als hun eigen.

Intusschen twijfel ik niet, of de oudgasten zullen zich jegens u ten hoogste verpligt rekenen, voor de hun gratis verstrekte judicieuse politische toelichting.

O, ondoorgrondelijk vernuft! O, onbeneveld verstand van Mijnheer S.! Hoe veel dank is *Indië* u niet verschuldigd! Ge hebt van de oogen der bestuurderen de schellen, die ze bedekten, geligt: en nu ... nu begrijpen ze de politieke gebeurtenissen in *Europa!*

"*Van den indruk echter, dien wij bij hen* (de inlanders) „*door onze* INHALIGHEID *maken, daarvan wordt nimmer een* „*woord gerept.*"

Maar zeg mij dan toch eens: van waar komt die inhaligheid? Ligt die aan het bestuur in *Indië?*

Lees dan toch nog eens na, wat ge zelf vertelt van dien post van *f* 50.-, welke door den Minister van Koloniën geschrapt werd!

Is het de schuld van het Indisch bestuur, dat er voor het openbaar onderwijs niet méér wordt ten koste gelegd?

Indien men onbevooroordeeld de zaken beschouwt, dan ziet men waarlijk, wat gij te regt met den naam van *inhaligheid* bestempelt!

Inhaligheid is het groote beginsel van het Koloniale Bestuur; dit komt *niet* uit *Indië*, doch *wel* uit de Metropole voort. Uw wensch is vervuld, Mijnheer S., waar ge zegt: "*Maar het groote beginsel moet van de Metropole uitgaan.*„

Op de woorden van den Generaal MICHIELS: "Zeker zul„len die (de Oost-Indische) volkeren niet vrijwillig het juk „blijven dragen, hun opgelegd door overheerschers, van

„hen in landaard, godsdienst, zeden ween goonten zoo „geheel verschillende," — merkt de Heer S. aan: "*'t Is „mogelijk, maar zeker zullen zij het eerder onder eene „liberale dan onder eene despotische opperheerschappij.*"

Dit en uwe verdere uitweiding wil ik in 't midden laten. — Het is moeijelijk, ja bijna onmogelijk iemand, die den inlander niet kent, het tegendeel van uw beweren aan het verstand te brengen; hoor hierover echter menschen van ondervinding. — Met de moedermelk wordt het despotisch beginsel door den inlander ingezogen: elke afwijking daarvan beschouwt hij als een teeken van zwakheid. Langzamerhand echter zal ook de inlander te dezen opzigte veranderen. De groote zaak is hier nu, gelijken tred met zijnen vooruitgang te houden. Voorbarigheid is hierin noodlottiger dan achterlijkheid. — Uit *Holland* kan men, mijns inziens, die zaak *volstrekt* niet beoordeelen. "*Onder eene autocratie, zoo als de Generaal* Michiels „*die verstaat, zijn de ondergeschikte beambten pacha's van „twee en drie paardenstaarten. Wie wil zich onder zulk „een régime wagen — met zijn eigen kapitaal?*"

Hoe zult ge, Mijnheer S., bewijzen wat ge daar aanvoert? Spreekt ge uit ondervinding? Zoo niet, dan zal *ik* dat doen, en hier luide verklaren, dat gij óf zeer verkeerd ingelicht zijt, óf door blinden haat gedreven, opzettelijk de waarheid te kort doet.

Elke industriële onderneming vond onder den Generaal Michiels de meeste ondersteuning. Hiervan zijn *bewijzen*, Mijnheer S.

Ondergeschikte ambtenaren hebben het gezag, dat hun toekomt, en honderde malen heb ik hen hooren klagen, dat er niet genoeg aan hen werd overgelaten, en dat de Generaal Michiels dáár, waar strenge maatregelen werden voorgesteld, steeds als bevrediger optrad.

En tegen wie kan een autocraat, zoo als gij den Gene-

raal Michiels gelieft te noemen, meer zijne zucht tot heerschen bot vieren dan tegen Militairen? En vraag die eens naar hun Generaal!

Ik geloof, dat het niet geraden zou wezen met uwe hypothesen ter *Sumatra's Westkust* voor den dag te komen. — En daar leefde men dan toch onder zijn gezag.

Ik houd het er voor, dat *Sumatra* niet geschikt is voor ondernemingen, gelijk gij die bedoelt. Eene goed gedirigeerde kolonisatie zou daar beter op hare plaats zijn. En ik verklaar in waarheid, dat welligt bij niet één bestuur meer veiligheid, meer waarborg van regt, meer ondersteuning voor zoodanige onderneming zou gevonden worden, dan dáár waar de Generaal Michiels het beheer der zaken in handen had.

"*Niet altijd is de Heer* Michiels *zoo liberaal geweest op „het punt van openbaarmaking.*"

Het schijnt dat ge er op uit zijt, om door het opeenstapelen van *onwaarheden* op *onwaarheden*, in alles den Generaal Michiels in een ongunstig daglicht te stellen. Doch ik hoop, dat mijne stem ook zal gehoord worden; dan kunt ge beschaamd terugtreden: want voor u, Mijnheer S., moet niets zoo onaangenaam klinken, als waarheid.

Ik zal beginnen met u te zeggen, dat hetgeen gij hier aanvoert *onwaar* is. De lezer moge beslissen.

De Generaal Michiels was iemand, die gehoorzaamheid van zijne minderen vorderde (dit geeft hem bij u misschien den naam van autocraat), doch ook zelf wist te gehoorzamen.

Hoewel de Generaal Michiels in eene hooge maatschappelijke betrekking geplaatst was, heeft de Gouverneur-Generaal nimmer ten zijnen opzigte de toevlugt behoeven te nemen tot eenen maatregel, dien zeker Opper-landvoogd eens tegen een anderen Generaal bezigde, namelijk hem de keus te stellen, van te gehoorzamen, of binnen

24 uren de Kolonie te verlaten. (*Par parenthèse:* die Generaal verliet de Kolonie niet.)

Doch ter zake.

Toen de Generaal DE STUERS de handelwijze aanviel van den Gouverneur-Generaal VAN DEN BOSCH en van de Luitenant-Kolonels RAAFF en ELOUT, vonden de betrokkenen een warmen verdediger in den Generaal MICHIELS. Hoe het met de drukpers in *Indië* gesteld is, weet een ieder. 's Gouvernements beginsel in deze is te wel bekend, dan dat hierover verder behoeft gesproken te worden.

Of de Generaal MICHIELS al dan niet 's Gouvernements beginsel huldigde, dat willen wij daarlaten; doch hij gevoelde, dat hij, Gouvernements-dienaar zijnde, de beginselen van het bestuur moest eerbiedigen, en vooral in zijne hooge betrekking daarvan het voorbeeld geven.

Het antwoord aan den Generaal DE STUERS werd dan ook door den Generaal MICHIELS het Gouvernement aangeboden. Met toestemming van hetzelve werd het in het licht gegeven. Toen nu de Generaal DE STUERS replicceerde, vatte de Generaal MICHIELS op nieuw de pen op, en stelde ook zijn wederantwoord in handen van het hooge bestuur. Op deszelfs aanzoek, en, indien ik wel onderrigt ben, ook op verzoek van het Ministerie van Koloniën, zag de Generaal MICHIELS van het publiceren van zijn wederantwoord af.

Meerder werk is later van den Generaal in 't licht verschenen.

Hieruit blijkt, mijns inziens, dat de Generaal MICHIELS er verre van af was, een vijand van publiciteit te zijn; doch men vindt er teyens het bewijs in, dat hij dáár, waar het de beginselen van het Gouvernement gold, zijn eigen gevoel wist op te offeren.

"*Maar zal hij ook kritiek dulden? Dáár ligt de questie.*"

Wat snuggere vraag! — Het schijnt dat ge er u ook wat aan gelegen laat liggen, of de Generaal MICHIELS dit

dulden zou. Mijns inziens is het publiceren van iets, dat iets blootgeven aan de publieke opinie. Wil men geene kritiek dulden, dan publiceert men ook niet. Maar hoe men zoo onbeschaamd kan wezen, om zaken zoo als *gij* ze ternedergesteld hebt, aan de beoordeeling van het publiek veil te geven, *dit* verklaar ik, dat mij onbegrijpelijk is.

Nu volgen uwe aanmerkingen en ternedergeworpene *Losse aanteekeningen* op blz. 12 der brochure van den Generaal Michiels.

Zoo immer een zamenraapsel van logentaal, lasterlijke aantijging en venijn bestond, dan is dit te vinden in deze uwe aanteekening. Men zou bijna kunnen raden, wie ge zijt. Nijd en afgunst vervullen u tegen een groot man! Uwe ziel is te klein, om in iemand, tegen wien ge vijandig gezind zijt, de groote eigenschappen, die hem onderscheiden, de groote daden van zijn genie te schatten!

Maar ter zake! Ge spreekt over het stelsel van uitbreiding: "*Wel is waar was de Gouverneur-Generaal* van den „Bosch *de eigenlijke auteur van dat stelsel, was van hem „de last uitgegaan, om Sumatra te veroveren. Maar de „Generaal* Michiels *was toch de man om het uit te voeren; „ieder ander zou getemperd hebben.*"

Hoe kunt ge hier den Generaal Michiels betigten? Stond aan hem de beoordeeling van dat stelsel? Of moest hij de hem gegevene bevelen opvolgen? Of moest hier de Gouverneur-Generaal van den Bosch nogmaals eene keuze in 't midden stellen, als waarvan hierboven sprake was? De Generaal Michiels was een veel te verstandig mensch, om zich in zulk eene valsche en ridicule positie te stellen.

Wel is het waar, dat de Generaal Michiels de man was, om de uitbreiding uit te voeren. Ook is het waar, dat menig ander zou getemperd hebben.

Zouden er wel velen de man zijn? Ik heb ook wel eens

van iemand, zelfs wel van iemand, die op *Sumatra* is geweest, gehoord, dat hij getemperd had. De goede God weet, op welke goede gronden, die geheimen des harten blijven, hij welligt zoo gematigd handelde. Wie weet, of hij alléén zijnde, wanneer het geweten sprak, niet moest bekennen, dat hij de man niet was!

Mijnheer S., men zou in verzoeking komen, om te gelooven, dat u misschien wel eens iets dergelijks is overkomen. Want waarlijk er spreekt te veel nijd, te veel afgunst in uwe aanmerking, dan dat de eigenliefde daar niet eenigzins bij in het spel zou wezen!

Te regt merkt de Generaal MICHIELS in zijne brochure: *Neêrlands Souvereiniteit over de schoonste en rijkste gewesten van Sumatra*, aan: „En laat ons het maar bekennen: „te dikwijls trachten onwetendheid en bekrompenheid met „den mantel te prijken van behoedzame wijsheid, om daar„achter de schoonste ontwerpen te laken of schroomvallig„heid tegen dezelve op te wekken."

Ik wil echter niet in de fout vervallen, die gij begaat, namelijk, om zaken aan te voeren zonder bewijs. Ik zal kortelijk mededeelen, wat de Generaal MICHIELS ter *Sumatra's Westkust* verrigt heeft. Men zal dan kunnen oordeelen, hoe, door het botvieren van lage hartstogten, kleine zielen zelfs verdiensten als fouten willen doen voorkomen. Men zal dan zien, dat S. er op rekende, waarde Lezers, dat onder u „*onervarenen en onnadenkenden de grootmeerderheid zijn.*" (Zie zijn aanhef.) — Ik zal mij wachten, om zoo boud over u te oordeelen; integendeel, ik stel met openbaring van feiten, ons verschil ter beslissing in uwe handen. — Hierin zal ik dus verschillen met S., die in zijn geschrijf veel aanvoert, doch niets bewijst, en in het geheel met geen feiten voor den dag komt.

Aan den Generaal MICHIELS werd in 1837 het bestuur van *Sumatra* en het bevel over de troepen opgedragen.

Bondjol viel. — Welk werkzaam deel de Generaal Michiels (toenmaals Luitenant-Kolonel) aan dien val had, dat is te wel bekend, om hierover verder uit te weiden.

Reeds sedert geruimen tijd had de bevolking der *XIII Kotta's*, welker negorijen zich tot niet verre van *Padang* uitstrekken, door schandelijke roof en brandstichting in en om *Padang* zich het regtmatige ongenoegen van het bestuur op den hals gehaald. De *XIII Kotta's* waren de vrijplaats voor alle dieven en vagebonden, waarvan natuurlijk *Padang* wemelde, dewijl ontkomen zeer gemakkelijk was.

In 1833 reeds was er besloten dit landschap te nemen, en alzoo de zetelplaats van het bestuur te vrijwaren van zeer ligt uit te voeren overrompelingen van die zijde. Het is bekend, welke gebeurtenissen de uitvoering van dit plan verhinderden.

Toen nu de rust aan alles geschonken was; toen de strooperijen der bewoners van de *XIII Kotta's* niet ophielden, en zij zelfs te *Padang* brand stichtten; toen op de hoofd- en zetelplaats van het Gouvernement geene veiligheid van personen en eigendommen bestond: mogt men toen aarzelen; mogt men toen lijdzaam blijven?

Ik laat de beantwoording dier vragen aan een ieders gezond oordeel over, en verwijs verder naar de later te behandelen voorvallen van 1845.

De *XIII Kotta's* werden in Februarij 1838 genomen. Sedert heeft eene steeds onafgebrokene rust in dit landschap geheerscht. *Padang* haalde ruimer adem.

Na den val van *Bondjol* was de magt der *Padaries*, voor zoo verre ons gezag immer gereikt had, gebroken. Te *Daloe-Daloe* vonden zij echter nog een grooten steun in *Toeankoe* Tamboessy.

Met gemelden *Toeankoe* hadden wij van reeds vroeger uitstaande zaken.

Toen namelijk in 1832 de Luitenant-Kolonel ELOUT te *Rau* aankwam, eischte *Toeankoe* TAMBOESSY, die daar even-min als wij regt van heerschen had (wij hadden immers nog het regt der overwinning), dat wij van daar zouden vertrekken.

„*Di mana Kompagnie masokh deja bekin deja poenja „koeboer-an*," (*) was het antwoord van den Luitenant-Kolonel ELOUT.

„*Sadiah badel!*" (†) replicerde *Toeankoe* TAMBOESSY, terwijl hij den Overste den rug toekeerde.

Toeankoe TAMBOESSY verklaarde ons dus toen reeds den oorlog, en hij bleef niet in gebreke bij de belegeringen van het fort *Amerongen* en van *Bondjol* onze vijanden, de *Padaries*, ijverig te ondersteunen, en ons te beoorlogen.

Toen nu *Bondjol* gevallen en de *Padaries* uit onze bezittingen verdreven waren; toen die dweepzieke sekte eene schuilplaats en ondersteuning vond bij een onzer openbare vijanden; toen daár als het ware weder de kiem gelegd werd tot eenen oorlog, waarvan wij reeds zestien jaren lang de proef hadden gehad: toen dit alles plaats had, mogt toen de Landvoogd en Krijgsoverste, aan wien het bestuur van onze bezittingen ter *Sumatra's Westkust* was opgedragen, stil zitten?

Het was eene hagchelijke onderneming; de Kolonel MICHIELS beefde daarvoor echter niet terug. Hij tuchtigde *Daloe Daloe*; *Toeankoe* TAMBOESSY vlugtte; de laatste schuilplaats

---

(*) «Waar het Nederlandsche gezag komt, daar maakt het ook zijne »graven.» — Men weet, dat de Oosterling sterk aan de graven zijner voorvaderen gehecht is. Deze uitdrukking gaf dus te kennen, dat daar waar ons gezag zich ééns vestigde, het immer zoude verblijven.

(†) «Maakt uwe geweren gereed!»

PERPUSTAKAAN NASIONAL

der *Padaries* viel; die sekte werd uiteengedreven. Nimmer heeft men weder iets van hen gehoord!

In verband met de *Padaries* hadden zich openlijk tegen ons verklaard de *Atjeners*.

Gedurende den krijg met de *Padaries*, hadden ze den eerlijken handel gestoord door zeeschuimerij en het blokkeren onzer handelplaatsen.

Toen nu de oorlog met de *Padaries* geëindigd was, moest toen niet hun overmoedige bondgenoot *Atjin* onzen straffenden arm gevoelen?

Baros en *Singkel* vielen in onze handen. De rust is aan die zijde nimmer meer gestoord geworden.

Ziedaar nu de oorlogen door den Generaal Michiels onder het systeem van uitbreiding van den Gouverneur-Generaal van den Bosch gevoerd!

Zouden — behalve dat ze in het systeem, toen door het Hooge Bestuur aangenomen, vielen — deze oorlogen, zonder onzer waardigheid te kort te doen, te vermijden zijn geweest?

Kent ge hem, die ze gevoerd, die onze waardigheid gehandhaafd heeft, den eerepalm niet toe?

In 1841 kwam er last, om het stelsel van uitbreiding te staken. Volgens S. viel dit niet in den geest van den Generaal Michiels.

Laat ons den loop der latere gebeurtenissen volgen, en zien, wiens oordeel hier juist was: dat van het bestuur, hetwelk de uitbreiding deed staken, of dat van den Generaal Michiels, die, in de overtuiging dat er nog niet genoeg

gedaan was, dit laakte. Wij zullen dan tevens kunnen nagaan, of *beginselen zich overal laten gelden.*

Uit het geschrijf van S. zou men moeten opmaken, dat de last tegen verdere uitbreiding algemeen was. Dit is dus het beginsel, waarvan hij spreekt en dat hij buiten questie als overal van toepassing verklaart.

Volgens hem:
is het buiten allen twijfel, of de Generaal MICHIELS had ongelijk, toen hij dien maatregel, dat beginsel als van geene goede toepassing op *Sumatra* verklaarde;
was het niet te verkroppen spijt, die den Generaal MICHIELS deed schrijven, dat 's Gouvernements raadslieden *niet te plaatse of niet meer op de hoogte waren.*

Ziedaar nu wat wij willen onderzoeken.

Van 1841 (opstand van *Batipo*) tot December 1844 bleef alles rustig.

Op laatstgemelden tijd begon aan onze zuidelijke grens te *Ayer Angit* in het *Sidjoenjongsche* eenig verzet te heerschen. Er werden daar door de *Maleijers* versterkingen aangelegd.

Bijna terzelfder tijd werd te *Paauw*, nabij *Padang*, eene zamenzwering gesmeed, die niets minder ten doel had, dan den Generaal MICHIELS op zijn, een uur van *Padang* naar de *Paauwsche* zijde gelegen buitenverblijf op te ligten, *Padang* te verbranden, en alles aldaar te vermoorden.

Deze aanslag werd bekend; aan het hoofd daarvan stond zekere Priester, LOEBOE LINTA genaamd.

Tegen *Ayer Angit* werden uit de *Bovenlanden* troepen gezonden, die in Januarij 1845 zegevierend terugkeerden, na de oproerlingen gestraft te hebben.

Na dien tijd is het aldaar steeds rustig gebleven.

Paauw werd door de uit *Padang* onder 's Generaals aanvoering getrokken troepen verlaten gevonden. LOEBOE

Linta had met zijnen aanhang de wijk genomen, en was ongestraft kunnen ontkomen.

Behoeft het betoog, dat van dien kant *Padang* nog niet genoegzaam gedekt was (niettegenstaande het nemen der *XIII Kotta's* in 1838), en dat het belang der veiligheid vorderde, onze magt naar de zuidzijde verder uit te breiden?

Doch daarom werd de uitbreidingsoorlog, waartoe wij nu genaderd zijn, niet ondernomen.

In Januarij 1845 werd vooraf de negorij *Batoe Bidjanjang* getuchtigd wegens overschrijding van onze grenzen en geweldenarijen, op ons grondgebied gepleegd.

Zoo als ik bij de behandeling der *Paauwsche* zaken aanmerkte, Loeboe Linta en zijn aanhang waren gevlugt.

In Maart 1845 kwam de bevolking van *Soengi Pago*, een niet onderworpen landschap, ons aanvallen, verdreef het civiele bestuur van *Alahanpandjang*, verjoeg onze hulptroepen, doodde velen hunner, en rukte in de *XIII Kotta's* voort tot *Batoe*, zijnde omstreeks vijf uren afstands van *Solokh*, de hoofdplaats van het district, alwaar eenige kompagniën in bezetting lagen. Loeboe Linta en zekere *Pangerang* Djambie stonden aan het hoofd der beweging.

Wat was het zeer natuurlijk gevolg dezer zaak?

Soengi Pago werd genomen, en in het belang der veiligheid van *Padang* en de *XIII Kotta's*, in bezit gehouden. Tot nu toe is de rust er nog nimmer gestoord geworden.

Ook de *XII Kotta's*, zuidelijk van *Soengi Pago*, werden, toen ze ons wilden aanvallen, voorkomen en vermeesterd.

In dien tusschentijd werden ook de ons aangevallen hebbende *III Kotta's* ten onder gebragt.

Indien nu de Generaal Michiels, zoo als S. wil doen gelooven, *à tort et à travers* voor het systeem van uitbreiding gestemd, indien hij de man ware geweest, "*die alles met de sabel wilde dwingen*;" wanneer zou hij dan

eene schoonere gelegenheid hebben kunnen vinden, om zijne eerzucht bot te vieren?

Alles lag toen voor ons open!

Doch *Soengi Pagoh* alléén bleef bezet. De redenen daarvoor, boven door hij aangegeven, zijn voor het eenvoudigste menschenverstand duidelijk.

Blijkt uit al het bovenstaande niet, dat de Generaal Michiels goed vooruitgezien had: dat *het beginsel zich niet overal kon laten gelden*, en dat de raadslieden van 't Gouvernement, wat de Sumatrasche zaken betrof, niet op de hoogte waren? Wie hunner kende *Sumatra?*

In de *Losse aanteekening* over blz. 12 komt nog voor:

"*en wat heeft hij er van* (van *Sumatra*) *gemaakt?*"

"*Hoe zal zich de Heer* Michiels *verantwoorden over „zijne regering van tien jaren op Sumatra?*"

Het schijnt, dat de Heer S. volstrekt niet bekend, en slecht ingelicht is omtrent de Sumatrasche zaken; hoe zoude hij anders bij zijne vijandige stemming tegen den Generaal Michiels vragen kunnen stellen, waarvan de beantwoording niet aangenaam in zijne ooren moet klinken?

Er zou een lijvig boekdeel in zakelijken en bondigen stijl moeten geschreven worden, om die vragen geheel te beantwoorden.

In korte woorden willen wij echter er van gewagen, dat onder het bestuur van den Generaal Michiels *Sumatra* gemaakt is tot een land,

waar personen en eigendommen, om zoo te zeggen, even veilig zijn, als op Java;

waar de handel bloeit;

dat een koffij-product oplevert, in qualiteit gelijkstaande met de Java-koffij;

dat, niet in 't verre verschiet, maar hoogstens in twee à drie jaren tijds, vruchten zal afwerpen voor het Moederland:

dat overal doorsneden is met schoone wegen, die de communicatie uiterst gemakkelijk maken; zoodat de afvoer der producten, per as of met lastdieren geschiedende, de bevolking niet meer drukt;

waar onderlinge krijg tusschen *Maleijers* eene onbekende zaak is geworden;

waar in één woord ons gezag zoodanig gevestigd is, dat wij voor geene ernstige botsingen meer te vreezen hebben;

waar de eerste levensbehoeften tot lageren prijs zijn te bekomen, dan op *Java*;

waar overvloed heerscht;

en waar dit alles is verkregen met instandhouding der *Maleische* regten en gewoonten.

Ziedaar een deel van hetgeen verrigt, *geschapen* is.

Ziedaar, wat de Generaal MICHIELS van *Sumatra* gemaakt heeft.

Woorden behoeft de Generaal MICHIELS niet tot zijne verantwoording.

Dáár, waar *daden* spreken, zijn woorden overtollig.

"*Ik wed, dat hij nog eens zeggen zal: Had men mij „in* 1841 *niet teruggehouden, — thans zou ik geheel Su-„matra* MEESTER *zijn, en zou aan het lieve Vaderland een „tweede Java, met even zoo veel schatten, kunnen aanbieden.*"

De Generaal MICHIELS heeft gehouden, wat hij beloofd heeft. — *Sumatra* zal, gelijk ik boven zeide, vruchten afwerpen voor het Moederland.

Waaruit kunt ge die lasterlijke insinuatie, waarvan hier boven sprake is, afleiden?

De Generaal MICHIELS was de man niet, die 's Lands belangen tot dekmantel van eigen gevoelen bezigde. Hierin verschilde hij met u, Mijnheer S., met *u*, die, ten einde uwe *Losse aanteekeningen* bij het publiek ingang te doen vinden, het masker aangenomen hebt van belangstelling in 's Lands aangelegenheden, om zoo doende meer bedektelijk

uw nijd en afgunst te kunnen botvieren, om achter dat masker te trachten een groot man te belagen door het uitbraken van een zamenraapsel van logen en laster!

"Neen, voorwaar! de behandeling dier plaatselijke STAATS-*„zaken moet niet aan het plaatselijk opperbestuur verblij-„ven! Het zou wat schoons zijn, elke onzer bezittingen „te zien regeren door kleine autocraten, aan wie het ini-„tiatief zou moeten worden overgelaten."*

Ik kan u in deze redenering niet geheel ongelijk geven, Mijnheer S.; doch, wat *Sumatra* betreft, slaat ge den bal mis.

Wil het hoofdbestuur zich het initiatief voorbehouden, dan behoort het kennis van zaken te hebben. En wie van de leden van dat bestuur kent *Sumatra?* Niemand.

Ook is *Sumatra* een geheel ander land, dan onze overige buitenbezittingen. Kennis van zaken omtrent *Sumatra* is maar niet zoo terstond te verkrijgen, en locale kennis is daar een hoofdvereischte voor een goed bestuur, even als doorzigt in *Maleische politiek.*

In welk geval handelt men nu wijzer:

óf door de plaatselijke staatszaken aan het plaatselijk bestuur over te laten, onverminderd latere verantwoording; zich tevens het regt voorbehoudende, om dáár, waar men twijfelt, eene commissie tot onderzoek in te stellen;

óf door zelf in den donker rond te tasten?

Op eenig voorstel om autorisatie vragende, kan men tot minstens twee à drie maanden op antwoord wachten; aangezien de in 1845 toegezegde communicatie-stoomboot nog steeds op zich laat wachten.

Het is *even onmogelijk Sumatra* van uit *Java*, als *Java* uit *Holland* te besturen. — Een Minister van Koloniën is dan toch nog een met *Java* bekend persoon. Doch wie kent *Sumatra?*

"'t Is overigens merkwaardig, den Generaal MICHIELS

„ zien voorslagen te zien doen tot wijziging van het
„ handelstelsel, terwijl zijne vroegere handelingen omtrent
„ he produceren en leveren van koffij op Sumatra hem
„ hoben doen kennen als den waardigen uitvoerder der
„ evelen van den Gouverneur-Generaal van den Bosch."

n hoe verre de Generaal Michiels een voorstander zij
va het stelsel van den Gouverneur-Generaal van den Bosch,
dat wel slechts een opvolger zijner bevelen, dit willen wij
da r laten. Wie kan dat beslissen? Men zou 's Generaals
gevoelen te dezen opzigte moeten kennen.

Doch ik wil 's Lezers aandacht voor een oogenblik daarop
vestigen, hoe in de *Losse aanteekeningen* van S. tweemaal
den Generaal Michiels het opvolgen der bevelen van den
Gouverneur-Generaal als eene verkeerdheid wordt ten laste
gelegd, namelijk in het bovenaangehaalde, en daar, waar
over het systeem van uitbreiding wordt gesproken.

Indien S. dus in de plaats van den Generaal Michiels
ware geweest, dan had hij die bevelen niet opgevolgd.

Wie is nu de autocraat; hij die de van hooger hand
gegeven bevelen naleeft, of wel hij, die ze in den wind
slaat, en zijn eigen hoofd volgt?

Pauvre Sire S.!

En hiermede is de beschouwing der *Losse aanteekeningen*
van S. geëindigd.

Lezer, gelief echter bij het lezen dezer regelen ook die
Losse aanteekeningen nog eens in te zien en na te gaan,
of hij, die tegen zoogenoemde *drogredenen* van den Generaal
Michiels te velde trok, een enkel der door hem uit 's Ge-
neraals brochure getrokkene brokstukken wederlegd heeft?
Ik voor mij kan daarin niets gegronds vinden.

Ongelukkigerwijze zien wij tegenwoordig maar al te
dikwijls, dat het stoutweg beweren, zonder eenigen grond,
van eigen gevoelen, het ten toon spreiden van woordenpraal

ingang vinden. Zoo zien wij onder anderen tot ons verwondering, hoe de Heer Sloet tot Oldhuis, in zijn oordeel over den verkoop van woeste gronden op het eiland Java, eenige menschen bekwame regters over *Indische zaken* noemt, die, op een paar cervolle uitzonderingen na, geene andere verdienste (?!) bezitten, dan maar over alles, wat *Indië* betreft, te schrijven, en te zeggen: "Zóó is het, „zóó moet het zijn, en de voordeelen, die daaruit voortvloeijen, zijn *onnoemelijk!*" — Beter zouden wij zeggen: "Voor mij om zeer goede redenen *onnoembaar!*" (*)

En hiermede, Lezer, neem ik afscheid. Willigt het u in mijne beschouwingen de palen overschreden van het goeden, door gematigdheid ingang vindenden schrijftrant en doe ik de zaak, die ik voorsta, daardoor nadeel, ach, ik heb gevoel en overtuiging mijne pen later bestuurd en hoe kon ik er dan buiten, om bitter te worden?

Ten slotte diene nog, dat ik nooit in eenige bijzondere betrekking tot den Generaal Michiels gestaan heb. Noch partijzucht, noch eigenbelang zijn de drijfveren van mijn schrijven geweest. Het gold hier de eer van een groot man, die zijne roemrijke loopbaan met den heldendood bekroond heeft. Dien man tegen laster en oogen te verdedigen, nu zijne stem niet meer gehoord kan worden, rekende ik mij ten pligt.

Sumatra's Westkust, Julij 1849. B.

(*) Bij al het redeneren en schrijven over *Indië* was het te zien, dat men meer op *zaken*, dan op *woorden* lette. Onbegrijpelijk toch is het, dat men bij het voorstel tot den verkoop van woeste gronden op *Java*, niets hoort reppen van de concurrentie, die de werkloonen op zulk eene schrikkelijke hoogte zal voeren, dat elke landelijke onderneming begint, te gronde zal gaan. Ik voor mij beschouw het geheele ding als eene *Lawsche Mississippi-Speculatie*. Het is het na te gaan, dat, als A. menschen heeft, om zijn land te bebouwen, en B. er geen heeft, B. hooger werkloonen zal betalen enz.; doch daarop schijnt niet gerekend te worden. De ondernemers willen landeigenaren worden, doch spoedig niets dan onnutten grond bezitten.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL

VANAN KOLEKSI KHUSUS BIDANG LAYANAN KOLEKSI KHUSUS BIDANG LAYANAN KOLEKSI KHUSUS BIDANG LAYANAN KOLEKSI KHUSU